

- Gerard Kramer

NIEUWE MISVERSTANDEN OVER DE BIJBEL

In Focus 51 (2021) heb ik een boekje van Pieter J. Lalleman besproken, getiteld *Vijftig misverstanden over de Bijbel*. Ik was gematigd positief over dat boekje, al betreurde ik het dat er vijf hoofdstukken gewijd waren aan m.i. nep-misverstanden, oftewel aan misverstanden die deze betiteling niet verdienen. Daarom was de titel van mijn recensie Misverstanden of ‘woorden van waarheid en gezond verstand’? - waarbij er altijd nog 45 misverstanden overbleven die terecht met dit woord werden aangeduid en die correct werden weerlegd.

>>

Een vervolg

Inmiddels heeft Lalleman een vervolg op zijn eerdere boekje geschreven, met als titel *Vijftig nieuwe misverstanden over de Bijbel*. Ik ben het meteen gaan lezen, omdat ik wilde weten of de titel in dit geval meer hout sneed dan bij het eerdere boekje.

Een vraag zou kunnen zijn wat Lalleman precies bedoelt met *nieuwe* misverstanden. Zijn dat misverstanden die er eerst niet waren en die pas later zijn ontstaan? Nee, de auteur hanteert het simpelweg om aan te geven dat dit een vervolg is op zijn eerste boekje. Lalleman schrijft in de Inleiding: 'Ook in dit tweede boek wil ik graag op een ontspannen maar gedegen manier een introductie op de Bijbel geven'. Het is voor mij de vraag of dat een goede insteek is: welke beginnende Bijbellezer verwacht in een introductie op het Woord van God een bespreking van *misverstanden* daarover? Toch is dit boek, aldus Lalleman, 'heel geschikt om aan iemand te geven die weinig in de kerk komt, maar wel interesse heeft in de Bijbel'. Verder vindt hij het bruikbaar 'voor bespreking in een bijbelstudiegroep die bijvoorbeeld na de Alphacursus ontstaat'. Het is de wens van Lalleman 'dat ook dit boek de lezers helpt om de Bijbel beter te begrijpen en Jezus Christus beter te leren kennen' (6-7).

Misverstand 53

Dit boekje kan los gelezen worden van het eerste deel. De misverstanden worden echter wel doorgenummerd, want het tweede deel begint met Misverstand 51. Er wordt best vaak verwezen naar het eerder geschreven boekje. In veel gevallen worden de behandelde misverstanden terecht zo aangeduid. Zo luidt Misverstand 53 'je moet die verhalen niet letterlijk nemen'. Lalleman betoogt terecht dat de 'diepere betekenis' die er vaak is, nooit de letterlijke betekenis vervangt: 'het verhaal over de roeping van Abram is dus geen plat verhaal, maar wat wij over de diepere betekenis ervan zeggen is wel gebaseerd op de historische feitelijkheid ervan: op een bepaalde dag sprak God tot een bepaalde persoon, die gehoorzaam reageerde door van plaats A naar plaats B te verhuizen. Ditzelfde geldt ook voor de hele bijbelse geschiedenis' (17). Direct daarna staat echter iets vreemds: 'Is het je ooit opgevallen dat de schrijver van Hebreëen de zaak toch enigszins vergeestelijkt? Hij voegt een element toe dat niet in Genesis 12 staat, namelijk dat Abram een hemelse toekomst verwachtte'. Volgens mij wordt hier niets vergeestelijkt: er wordt in de brief aan de Hebreëen alleen een detail verteld dat we in het Oude Testament weliswaar niet vinden, maar dat zeker bijzonder concreet is: de hemelse toekomstverwachting van Abram!

Misverstand 54

'Je kunt bijbellezen zonder geloof'. Inderdaad is dat een misverstand: 'De Bijbel vraagt om aanvaarding, om onderwerping, om een gelovig 'ja'' (21) - helemaal mee eens!

Misverstand 58

'Het Oude Testament zit vol onterecht geweld'. Geen eenvoudige kwestie! Het helpt ook niet echt te stellen dat 'in de Bijbel zaken en gebeurtenissen vaak erger worden voorgesteld dan ze achteraf blijken te zijn. Zo lees je in 2Koningen 10:28 dat koning Jehu de Baälsdienst uitroeide. Maar nog op dezelfde bladzijde, in 2Koningen 11:18, is er toch weer sprake van een Baältempel en Baälpriesters in Israël. Jehu's opruiming was blijkbaar niet zo grondig geweest...' (37). Hier creëert Lalleman zelf een misverstand. Er is namelijk geen tegenstelling of overdrijving, want Jehu was koning van Israël, het 10-stammenrijk dus, en in 2Koningen 11:18 bevinden we ons in het koninkrijk Juda, het 2-stammenrijk!

Ook plaatst Lalleman de 'inname en verwoesting van Hebron' in Jozua 10:36-37 (en 14:6-15) tegenover Richteren 1:10, want daar 'blijkt dit nogmaals te moeten gebeuren' - ondanks de stevige beschrijvingen van de inname van Hebron in het boek Jozua. De beide passages in Jozua vonden echter plaats tijdens Jozua's leven en in Richteren 1 is Jozua inmiddels overleden. Kennelijk is de situatie in Hebron intussen veranderd, en dat betekent helemaal niet dat Jozua's activiteiten overdreven zijn! Helaas schrijft Lalleman zonder blikken of blozen: 'Deze overdrijvende manier van vertellen is een vorm van retoriek die wij misschien niet prettig vinden, maar waar we wel doorheen moeten kijken. Het boek Jozua heeft de neiging Jozua's successen retorisch uit te vergroten' (37). Zo kun je m.i. wel over de verteltrant van seculiere geschiedschrijvers, maar niet over het Woord van God spreken!

Lalleman doet ook een ontboezeming over iets wat hij eerst accepteerde, maar later als een misverstand zag waarvan hijzelf het slachtoffer was geworden. Hij hoopte het geweld dat gebruikt is bij de inname van het land te kunnen verklaren met een verwijzing naar Genesis 15:16, waar staat 'want de maat van de ongerechtigheid van de Amorieten is tot nu toe niet vol'. Lalleman meent echter dat de verovering van het land en de ban over de inwoners nergens wordt voorgesteld als Gods straf voor de wrede volken die in het beloofde land woonden, 'ook niet in Genesis 15 ... De inname van het beloofde land was geen straf van God' (39). Opmerkelijk - want Lalleman legt niet uit wat Genesis 15:16 dan wél betekent! Deze

tekst impliceert toch echt dat Israël de volken pas mocht verdrijven zodra de ongerechtigheid van de Amorieten de door God gestelde maat had overschreden. Anders gezegd: er is een relatie tussen het harde optreden van de Israëlieten en de hoeveelheid door de Amorieten gepleegde ongerechtigheid. Wie kan die relatie anders leggen dan de rechtvaardige God, die de ongerechtigheid haat en oordeelt?

Misverstand 61

‘Leviticus is een ongestructureerd boek’. Dat is inderdaad een misverstand, en Lalleman maakt hierover enkele interessante opmerkingen om het tegendeel aan te tonen. Toch is het jammer dat hij over Leviticus 10:1-7, de geschiedenis van Nadab en Abihu, die ‘vreemd vuur offeren’ en dat met de dood moeten bekopen (47), iets merkwaardigs schrijft. Er staat niet dat zij dit vuur offerden, maar dat terzijde. Lalleman stelt dat dit verhaal raadselachtig is ‘omdat niet duidelijk wordt wat dat vreemde vuur is, wat er zo verkeerd aan is. De verteller laat dit waarschijnlijk bewust in het duister’. Die verteller - Mozes, toch? - schrijft echter wel degelijk wat er verkeerd was aan dit ‘vreemde vuur’, namelijk dat zij dit brachten voor het aangezicht van de Heere, *wat Hij hun niet geboden had* (Lev.10:1). Dát was het punt: de Heere had het hun niet geboden!

Misverstand 69

‘Het Hooglied gaat over Jezus’. Is dat een misverstand? Het is inderdaad waar dat dit boek zo op het eerste gezicht liefdespoëzie is. En het gaat inderdaad te ver - en hier bekritiseert Lalleman terecht de HSV - om de mannelijke hoofdpersoon consequent met een hoofdletter te schrijven, om op deze manier de lezer het idee te geven dat het uitsluitend gaat over (God of) Christus en de gemeente. Toch is het zeker niet fout om die geestelijke betekenis er ook in te lezen, naast de letterlijke. Dat is een vorm van ‘luisteren naar de wet’, zoals de Galaten moesten leren in Gal.4:21. Het is bovendien vreemd dat Lalleman als volgt redeneert: ‘Het boek Hooglied is geschreven door een Jood in de periode vóór Christus (het opschrift noemt hem Salomo). Het Joodse volk, dat niet in Jezus als verlosser gelooft, gaf het een plaats in de Joodse Bijbel, ons Oude Testament. *De schrijver kan dus moeilijk Jezus op het oog gehad hebben*’ (cursivering van mij, GHK; 75). Ongelofelijk! Ik ben benieuwd hoe Lalleman dan profeten als Jesaja leest; over hem kun je namelijk precies hetzelfde zeggen als wat we net over Hooglied lasen. Het verwarrende is dat Lalleman even verderop zegt dat we Hooglied ook wel mogen vergeestelijken, ‘zodat het ons ook vertelt over de

liefde tussen Christus en de gemeente’ (77). Het is een misverstand te denken dat dit de lezer helpt!

Het zou te ver voeren alle misverstanden te bespreken waar ik vragen bij heb. Soms ben ik het eens met het signaleerde misverstand, maar niet met de gekozen oplossing. Misverstand 89 bijvoorbeeld luidt: Volgens Openbaring komt er een Joodse antichrist. Dat zou je een misverstand kunnen noemen als je naar de term ‘Joodse antichrist’ kijkt, want die komt zo in dat Bijbelboek niet voor. Maar als ik dan zie dat vervolgens ook de plaatsen waar het woord ‘antichrist’ wél voorkomt, uitsluitend worden gelezen en uitgelegd als waarschuwingen tegen één of meer personen die de gemeenten bedreigen in de tijd van de apostel Johannes (145), dan verbaas ik mij daar behoorlijk over.

Conclusie

Is dit boekje geschikt om aan iemand te geven die weinig in de kerk komt, maar wel interesse heeft in de Bijbel? Is het bruikbaar voor bespreking in een bijbelstudiegroep die bijvoorbeeld na de Alphacursus ontstaat? Ga je door dit boekje de Bijbel beter begrijpen? Natuurlijk staat er veel in het boekje waarmee ik het hartelijk eens ben en waar de beoogde doelgroep iets aan heeft. Toch gun ik deze mensen een minder verwarrende introductie op de Bijbel.

N.a.v. Pieter J. Lalleman,
Vijftig nieuwe misverstanden over de Bijbel,
Gideon, Hoornaar 2024,
ISBN 978-90-5999-253-5,
191 pagina's, prijs €17,50